

"Görüyoruz ki, o kavanoz şişelerden herbirisinden, bir mizan-ı mahsusla, bir iki dirhem bundan, üç dört dirhem ötekinden, altı yedi dirhem başkasından, ve hâkezâ, muhtelif miktarlarda eczalar alınmış." İzahı, burada matematikteki orandan mı bahsediyor?

Görüyoruz ki, o kavanoz şişelerden herbirisinden, bir mizan-ı mahsusla, bir iki dirhem bundan, üç dört dirhem ötekinden, altı yedi dirhem başkasından, ve hâkezâ, muhtelif miktarlarda eczalar alınmış..."(1)

Müspet adalet, her şeyin yerli yerine konulması ve her hak sahibine hakkının verilmesi anlamındadır.

Kulağın yüzdeki orantısı faraza iki metre olsa, adalet ve ölçüye sığmaz. Yüzün aritmetik alanında her azanın boyutları ince bir ölçü içinde düzenleniyor. Faraza yüzdeki burun bütün yüzü kaplayacak derecede büyük olsa, diğer azaların hakkına tecavüz etmiş olur ki, bu da bir adaletsizlik tezahürüdür.

Dünya yüzünde unsur ve elementler adil bir şekilde dizayn edilmiştir. Şayet demir bütün dünya yüzünü kaplasa idi hem hayat olmaz hem de diğer unsur ve elementlerin varlığına haksızlık edilmiş olurdu. Buna benzer örnekleri çoğaltmak mümkündür.

Bu açıdan bakıldığında, kâinatın umumunda mükemmel bir ölçü ve adaletin gözetildiği anlaşılır. Yani kâinattaki bütün ahenk ve ölçüler, intizam ve kaideler, hepsi adaletin bu şikkının tezahürüdür. Her şey mutlak bir adalet ve ölçü içinde yaratılmıştır.

İşte matematik ve geometri, bu adaletin bir şikkı bir şubesi bir yan unsurudur. Zira bütün ölçü ve ahenkler matematik ve geometri ile ilgili ve onun üzerine bina edilmiştir. Mesela, kulağın yüze orantısı matematik ile ilgilidir. Burnun yüz üzerindeki hacmi altın oran ile alakalıdır. Her iki ayağın boyunun müsavî olması bir matematiksel orantı ile ilgilidir vs.

Yani adalet matematik ile hesaplanır ve onunla oluşturulur...

(1) bk. [Lem'alar, Yirmi Üçüncü Lem'a.](#)